

Vurdering av frivillig vern av kommunens eiendom - Ødemørk

Saksbehandler: Cathrine Sussane Torjussen	Saksnr.: 15/05332-3
Behandlingsrekkefølge	Møtedato
Formannskapet	22.01.2018
Kommunestyret	12.02.2018

Rådmannens innstilling:

Vestby Kommune er positive til at det jobbes videre med prosessen rundt frivillig vern av kommunens eiendom gnr/bnr 130/1, Ødemørk.

Vedlegg:

Vedlegg 1 - Rapport vurdering av frivillig vern Ødemørk

Vestby kommune

SAKSUTREDNING:

Sammendrag:

Vestby kommune er grunneier for gnr. 130 bnr. 1, Ødemørk. Vestby kommune har meldt interesse for muligheter for vern av denne eiendommen gjennom ordningen «frivillig vern av skog». Gjennom denne ordningen kan en grunneier få vurdert skogarealer for vern. Dersom de tilbudte skogarealene vurderes som verneverdige kan arealene vernes som naturreservat. Gjennom et slikt vern frasier grunneier seg rettighetene til å drive hogst, mens det meste av annen aktivitet kan foregå som tidligere. Kommunens eiendom på Ødemørk er vurdert som verneverdig, og kommunen må nå ta stilling til om det er ønskelig å gå videre med verneprosessen. Dersom det vedtas å gå videre med verneprosessen vil endelig forslag til verneforskrift, kart, og erstatningsbeløp legges frem for politisk behandling når dette er klart. Skogeier kan si stopp når som helst i prosessen frem til man eventuelt godkjenner et tilbud og inngår avtale om frivillig vern.

Bakgrunn for saken:

«Frivillig vern» er en frivillig ordning for vern av skogområder. Gjennom et eventuelt vern får grunneier, i dette tilfelle kommunen, erstatning for det økonomiske tapet man lider for fremtidig avvirkning av skogen (hogst). Frivillig skogvern er viktig for å sikre skogeiere avkastning for skogarealer med høye miljøverdier. Ordningen baserer seg på en enighet mellom Norges Skogeierforbund og Klima- og miljødepartementet, om at alt skogvern på privat grunn skal skje frivillig. Målet er å bevare det biologiske mangfoldet i norske skoger.

Skogeier styrer selv prosessen med frivillig vern, og det er skogeier selv som tilbyr areal for vern. Skogeier kan si stopp når som helst i prosessen frem til man eventuelt godkjenner et tilbud og inngår avtale om frivillig vern. Alle kostnader med tilrettelegging, registreringer, erstatningsberegninger og andre avklaringer, blir dekket av staten og er gratis for skogeier.

Skogeierorganisasjoner kan bistå skogeiere som ønsker vurdering av områder for frivillig vern. Denne bistanden er kostnadsfri for grunneier og består blant annet av kartlegging, befaring, taksering, rådgivning, myndighetskontakt samt forhandlinger om erstatning og utforming av verneforskrift. Skogeierorganisasjonene sin oppgave er å legge til rette og være på skogeiers side i verneprosessen, mens det er skogeier selv som bestemmer om det er ønskelig med en vurdering av frivillig vern, eventuelt godkjenner tilbudet til vernemyndighetene og inngår en avtale om frivillig vern. Det er Viken Skog som bistår Vestby kommune i denne prosessen.

Fylkesmannens miljøvernavdeling er ansvarlig for å påse at tilbudte skogområder inneholder verneverdige områder, og at de har en rasjonell avgrensning. Arbeidet med en verneforskrift som skal regulere hva som vil være tillatt og forbudt i et fremtidig verneområde (naturreservat) er det også Fylkesmannen som har ansvaret for.

Etter at Vestby kommune meldte interesse for muligheter for vern av Ødemørk, gnr. 130 bnr. 1 til Fylkesmannen, har området blitt kartlagt for biologisk mangfold. En kartlegging av et potensielt verneområde resulterer i en samlet vurdering, hvor området får en verdi på en verdiskala fra en til fire stjerner. Ødemørk er vurdert med

Vestby kommune

to stjerner, og området som helhet er således verneverdig. Bakgrunnen for dette er blant annet at området er relativt stort, og har en kystnær beliggenhet. Under en tidligere gjennomgang av eksisterende verneområder i Norge, med kartlegging av hvilke typer områder som mangler når det kommer til vern, ble det vist at kystnære områder på det sentrale Østlandet manglet. Ødemørk faller inn i denne kategorien. Det ble registrert få arter i området under kartleggingen, men med en relativt høy bonitet for store deler av området og økende andel gammelskog dersom det vernes, er det et stort potensiale for økning i artsmangfold over tid. Etter hvert som skogen blir eldre og får flere gamle og døde trær vil dette skape gode leveområder for sjeldne arter. Se også vedlagte rapport for Ødemørk som viser resultatene fra kartleggingen.

Alternativer:

Alternativt kan kommunen velge å ikke gå videre i arbeidet med vern. Vedtak kan eventuelt formuleres slik:

Kommunestyret ønsker ikke at det skal jobbes videre med prosessen rundt frivillig vern av kommunens eiendom gnr. 130 bnr. 1, Ødemørk.

Miljømessige konsekvenser:

Et eventuelt vern vil ha positive konsekvenser for miljø og biologisk mangfold. Det vil bidra til ivaretagelse av biologisk mangfold i området, og bidra til å skape leveområde for mange arter i fremtiden. En fylkesvis oversikt over truede og nær truede skogarter viser at Oslo og Akershus fylker har størst forekomst av truede og nær truede skogarter, med flere enn 800 arter. Det vil således være potensiale for at det etableres et leveområde for flere arter enn de som er kartlagt på Ødemørk i dag. Et vern vil i den sammenheng være positivt ved at man over tid kan få et relativt stort sammenhengende område med gammel skog. Skogbruk i ulike former er oppført som en negativ faktor for omtrent 85 % av de truede og nær truede artene som er knyttet til gammel skog.

Økonomiske konsekvenser:

En del av betingelsene i avtalen om frivillig vern som skogeier inngår med myndighetene er kartfestet avgrensning, økonomisk erstatning og forslag til verneforskrift. Forhandlinger om økonomisk erstatning for tilbudte arealer for frivillig vern gjennomføres mellom statens skogsakkyndig og den aktuelle skogeierorganisasjonen som bistår skogeier. Grunnlaget for disse forhandlingene er skogtakst, markedspriser på virke og forutsetninger basert på erstatningsrettslige prinsipper. I tillegg kan lokale eiendomsvisse forhold spille inn. Forhandlingsresultatet og erstatning skal alltid godkjennes av skogeier, og det er skogeier selv som inngår avtale med staten ved Miljødirektoratet.

Erstatningen er en skattefri engangsutbetaling til personlig eide skogeiendommer. Erstatningen for frivillig vern er basert på bruksverdi. Det innebærer at det beregnes hvilket tap av fremtidige virkesinntekter skogeier vil ha på kort og lang sikt som følge av vernet. Alle fremtidige inntekter diskonteres til en verdi i dag basert på en diskonteringsrente på 4 %. Det er påregnelige skoginntekter som legges til grunn. En konsekvens av beregningsmodellen er at den viktigste faktor for erstatningens størrelse er stående volum av eldre og gammel skog, virkeskvaliteter og driftsforhold.

Vestby kommune

For kommunens eiendom på Ødemørk foreligger det en skogbruksplan som er noen år gammel. Denne, sammen med ny skogtaksering vil være grunnlaget for verdiberegningen.

Eiendommen på Ødemørk har et areal på 3120 dekar. Det har ikke blitt gjort noen vurdering av erstatningssum på nåværende tidspunkt, men i andre verneområde på Østlandet har erstatningen vært på mellom kroner 2000,- og kroner 5000,- per dekar. Dersom kommunen velger å gå videre med prosessen vil det gjøres en konkret vurdering av erstatningssum for kommunens eiendom.

Et eventuelt vern vil ikke medføre flere arbeidsoppgaver for Vestby kommune. Det er Fylkesmannens miljøvernnavdeling som har ansvaret for forvaltning av verneområder.

Vurdering:

Fylkesmannen, Vestby kommune og Viken Skog må i fellesskap finne hensiktsmessige løsninger som ivaretar skogeiers behov for fremtidig bruk av området, samtidig som dette ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Alle verneområder har en verneforskrift som regulerer bruken av verneområdet. Skogeier kan til en viss grad påvirke innholdet i verneforskriften.

Kart på side 8 i vedlagte rapport viser hvilket område som har blitt vurdert. Hele kommunens eiendom på Ødemørk er vurdert, og det vurderte området som helhet er verneverdig. Ødemørksstua med tilhørende innmark er ikke kartlagt. Det er likevel mulig å innlemme Ødemørksstua og innmarka i verneområdet. Dersom dette gjøres vil det gjøres unntak i verneforskriften for akkurat denne delen av verneområdet. Dette innebærer at verneforskriften åpner for fortsatt bruk og drift av Ødemørksstua og innmarka. Som verneområde kan Ødemørk bli mer attraktivt for friluftslivet, og kan gi en større opplevelseskvalitet. Et helhetlig vern, hvor Ødemørksstua og tilhørende innmark er innlemmet i verneområdet, kan i denne sammenheng være positivt. Et vern vil også være positivt ved at Ødemørk vil kunne markedsføres som et verneområde. Mange skoleklasser har allerede turer til Ødemørk, og som naturreservat vil læringsutbyttet kunne bli enda større. Området har også nærhet til NMBU, og vil kunne brukes i deres undervisning.

Ødemørk har i årtier vært et populært utfartsmål både sommer og vinter. Hølen Idrettsklubb (HIK) har stått for driften og utviklingen av området, spesielt på vinterstid. Andre organisasjoner har også bidratt de senere årene, og Foreningen for natur og friluftsliv (FNF) har de siste årene gjort mye arbeid med blant annet merking og rydding av stier. Siden 2015 har driften av Ødemørk blitt organisert gjennom et eget «driftsstyre», bestående av representanter for FNF, HIK og kommunen. Et eventuelt vern av Ødemørk har blitt drøftet i Driftsstyret, som er positive til et slikt vern. Med et vern av Ødemørk som naturreservat vil området fortsatt kunne brukes til friluftsliv på samme måte som i dag. Eksisterende stier og skiløyper vil kartfestes på vernekartet, med tilhørende bestemmelser i verneforskriften som viser at det er tillatt å rydde eksisterende stier, og kjøre opp skiløyper. Det vil imidlertid ikke være mulig å etablere nye stier. Gamle trær som faller over stier vil således ikke være problematisk, ettersom det vil være tillatt å rydde eksisterende stier og løyper.

Vestby kommune

Det vil fortsatt være mulig å sanke bær og matsopp. Jakt vil også fortsatt være tillatt. Motorisert ferdsel vil være forbudt, men nødvendig uttransport av felt elg med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget vil være tillatt. Det vil ikke være tillatt å sette opp nye, permanente jakttårn. Det vil imidlertid være mulig å sette opp midlertidige jakttårn som fjernes når jakta er ferdig. Ved et eventuelt vern vil kommunen fortsatt være grunneier, men man sier fra seg retten til å hogge skog på eiendommen.

Det er vanlig i prosesser med frivillig vern at områder som vernes dekker flere eiendommer. I dette tilfellet har Fylkesmannen sett at det vil være aktuelt å også verne naboområder. Disse ligger i Moss kommune. Fylkesmannen i Oslo og Akershus samarbeider derfor med Fylkesmannen i Østfold om å se på muligheter for et verneområde som omfatter mer enn kommunens eiendom på Ødemørk.

Dersom kommunen velger å gå videre i prosessen med frivillig vern vil staten og Viken Skog forhandle om erstatningssum. Fylkesmannen i Oslo og Akershus vil utarbeide et forslag til verneforskrift og vernekart. Disse skal på åpen høring, og etter dette vil kommunen motta et endelig tilbud om vern med erstatningsbeløp, avgrensning og utkast til verneforskrift. Disse skal så behandles i formannskapet og kommunestyret. Dersom kommunen i denne behandlingen ønsker å gå videre med vern sendes en signert avtale til Miljødirektoratet. Renter på erstatningsbeløpet løper fra signeringsdato. Endelig vedtak om vern fattes ved kongelig resolusjon og erstatning utbetales til grunneier.

Konklusjon:

Rådmannen mener at kommunen bør gå videre i prosessen med frivillig vern. Et vern vil kunne få positive økonomiske konsekvenser for kommunen gjennom erstatning. Et vern vil også kunne være positivt for friluftslivet i kommunen, være positivt i undervisningssammenheng, og være positivt for biologisk mangfold, samtidig som det vil være med på å utfylle manglende typer verneområder i skog, med sitt store areal og kystnære beliggenhet.